

Література:

1. ДАКО. Ф. 1. Оп. 331. Спр. 119.
2. Тан-Богораз В. Г. Єврейське містечко в революції. Ленінград, 1926. 219 с.
3. ДАКО. Ф. 209. Оп. 1. Спр. 14 – “Накази Хабенської районної управи по житловим питанням”.
4. Мозговий В. Г. Нарис Київської губернії. Москва. 1881.
5. Список населених місць Київської губернії. Київ : Губернський статистичний комітет, 1900.
6. Похилевич Л. Сказания о населенных местностях Киевской губернии. 1864. 763 с.
7. Архив Юго-Западной России, часть 5, т. 2. 1890. 1045 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-530-6-67>

Гурдуз А. І.

ORCID: 0000-0001-8474-3773

кандидат філологічних наук, доцент,

*доцент кафедри української мови, літератури та методики навчання
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
м. Миколаїв, Україна*

ІСТОРИЧНА ДРАМА ЄВРЕЙСЬКОГО НАРОДУ У СТРАТЕГІЯХ ФЕНТЕЗІЙНОЇ МІФОТВОРЧОСТІ ПЕРШОЇ ЧВЕРТІ ХХІ СТОЛІТТЯ

Ключові слова: міфологема, метафора, єврейство, фентезі, масова свідомість.

Актуалізація теми історичної трагедії єврейського народу у фентезійному романі першої чверті ХХІ ст. триває в руслі посиленого інтересу до рецепції метажанром знакових історичних подій людства, зокрема до початку ХХ ст. З огляду на впливовість фентезійного естетизму передовсім на молоду аудиторію і формування в неї (імагологічних) імперативів, відповідних характеру інтерпретації зазначених глобальних подій, малодосліджена (аспектно – дослідження Дж. Александера, О. Рафальського, Ф. Накві та ін.) проблема функціонування в культурі новітніх міфологем на основі історичного травматичного досвіду видається актуальною. Провідні позиції в окресленому художньому контексті посідає тематика історичних переслідувань єврейства (з біблійних часів), а її міфологізовані елементи дістають у масовій

свідомості нові смисли. Метою пропонованої студії є спроба вперше визначити ідейно-ідеологічні стратегії та формат звернення до міфологемного комплексу історичних переслідувань єврейства в українському і зарубіжному фентезійному романі першої чверті ХХІ ст.

За можливості осмислення наслідків вимушеного способу життя єврейства, його побуту й збереження релігійних традицій у країнах Східної Європи ХVІ–ХVІІІ ст. для національної сучасності з позицій соціокультурного герметизму (навіть із негативним бекграундом [1, с. 54]) або прогресивних ліберальних прагнень (з метафоричною настановою “вийти з укриття” [3, с. 49] – вже фігурального часового гетто) семантичне поле міфологемного комплексу єврейських переслідувань у масовій культурі надзвичайно розширюється і, зокрема, синонімізується з семантикою низки інших національних трагедій, про що свого часу попереджала Ф. Накві [2, с. 7]. Атрибутивним при цьому виступає художньо високовалентний концепт гетто – наприклад, у знакових “Големі і джинні” (“The Golem and the Jinni”, 2013) Х. Бекер, “Домі дивних дітей” (“Miss Peregrine’s Home for Peculiar Children”, 2011–2021) Р. Рігга чи “Всіх душах” (“All Souls”, 2011–2014) Д. Гаркнесс. Частіше інсталяція цього концепту в (непрофільно тематичний) художній текст – навіть з абстрагованою дитинною, медичною, супергеройською тематикою тощо – може бути трактована як тенденційно мистецький експеримент, паралельно підключає панівну на поточному культурному етапі романтизовану в Майрінковій традиції (“Der Golem”, 1915)) стереотипізацію, і в результаті трагедія єврейства підноситься в мистецьки нетривіальній (і парадоксальній – як в “Інституті” (“The Institute”, 2019) С. Кінга) формі, зазнає вторинної культурологічної міфологізації (А. Нямцу) й насичує твір глибокою історіософією.

Негативне з погляду єврейської національної пам’яті співвіднесення в сучасній культурі переслідувань євреїв із корпусом історичних національних трагедій (П. Нора) “урівноважується” ефектом універсалізації міфологемного комплексу етнічних гонінь і геноцидів узагалі, а отже – здатністю високого ступеня поширення, особливо у фентезійному просторі. Дослідження імагологічних та інших наслідків культурологічної міфологізації ключових подій історії єврейства у площині тенденцій розвитку масового мистецтва ХХІ ст. становить науковий інтерес і є перспективним для аналізу трансформації відповідного національного іміджу.

Література:

1. Alexander J. C. The Meanings of Social Life: A Cultural Sociology. New York : Oxford University Press, 2003. 296 p.

2. Naqvi F. The Literary and Cultural Rhetoric of Victimhood: Western Europe, 1970–2005. New York : Palgrave Macmillan, 2007. 264 p.
3. Riggs R. A Map of Days. London : Penguin Books, 2019. 480 p.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-530-6-68>

Еткіна І. І.

ORCID: 0000-0002-2066-4045

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка
м. Чернігів, Україна*

ЄВРЕЇ У СПРАВАХ ЧЕРНІГІВСЬКОГО ГУБЕРНСЬКОГО РЕВОЛЮЦІЙНОГО ТРИБУНАЛУ

Ключові слова: судова установа, більшовики, обвинувачення, свідки, вирок.

Чернігівський революційний трибунал – судовий орган більшовиків, що діяв без будь-якої правової бази, виключно за принципом “революційної доцільності”. Ним до розстрілу 24 липня 1919 р. був засуджений Борис Володимирович Венглінський віком 20 років, уродженець м. Городня Чернігівської губернії. Він служив у чині прапорщика в Першій світовій війні. Повернувся додому під час Гетьманату П. Скоропадського. Явився до коменданта, призначили його ад’ютантом, підписався служити 5 місяців. За декілька днів комендант змінився і Бориса перевели в рядові. Платили мало, звільнитися не вдалося через підписку. Через 2 місяці втік до брата в Одесу перечекати. У Городні значився дезертиром. Повернувшись, щоб уникнути служби, пішов навчатися до 7-го класу гімназії. Але через 2 місяці навчання був мобілізований і дістав наряд “на усмирение шайки”. Шайкою виявилися більшовики в с. Дроздовиці. До села Венглінський, за його показаннями, не дійшов, тікав назад разом з іншим учнем. Невдовзі влада видала наказ про відстрочку від служби учням середніх закладів. Борис звільнився і вчився до приходу більшовиків. Слідчий Городнянської ЧК Кулеш звинувачував Венглінського у службі у “вільному козацтві” на посаді старшини карального загону, у придушенні більшовицьких повстань, у бою проти радянських військ. Справа була передана до Чернігівського